

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	2	2	3
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	3
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 3rd Semester

(2123)

GEOGRAPHY (In all Mediums)

Paper : VI Cartography-III (Only for CDOE Candidates)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 20

Note :— Attempt FIVE questions in all. Question No. 1 which is compulsory and selecting ONE question from each unit. Credit will be given for suitable maps/diagrams and examples. Students can use colored pen/pencil. All question carry equal marks.

1. Attempt any **FOUR** in about **25** words each :

- (i) Contours
- (ii) RAW
- (iii) Ring Diagram
- (iv) Multiple Bar Graphs
- (v) Interval/Ratio Scale
- (vi) Nominal Class.

UNIT—I

2. What are Point Symbols ? Discuss its uses, merits and demerits.
3. Discuss Industrial Data and Climatic Data.

UNIT—II

4. Which cartographic symbol will be used to represent the following data ? Justify your choice.
- (a) Major types of soils of India.
- (b) Sex wise population of India from CENSUS year 2001 to 2011.
5. Draw suitable diagram using the following data :

Sr. No.	Land Utilisation	Area in Million Hectares
1.	Forests	70.01
2.	Not available for cultivation	43.74
3.	Other uncultivated land excluding fallow land	25.98
4.	Current fallow land	14.49
5.	Fallow land other than fallows	11.31
6.	Net Area Sown	140.71

UNIT—III

6. Write notes on :
- (i) Ergograph
- (ii) Climograph.
7. What is combined line and bar graph ? Discuss its uses, merits and demerits.

UNIT—IV

8. What is Choropleth Map ? Discuss its uses, merits and demerits.
9. Which Cartographic technique is used to show the following ? Justify your choice.
 - (i) Literacy Rate of India
 - (ii) Frequency, direction and distance of buses moving from place 'X'.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पांच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रश्न न. 1 अनिवार्य है तथा प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करें। उचित मानचित्रों/चित्रों तथा उदाहरणों का आकलन किया जाएगा। विद्यार्थी रंगीन पेन/पेन्सिल का प्रयोग कर सकते हैं। सभी प्रश्नों के समान अंक है।

1. लगभग 25 शब्दों में किन्हीं चार का उत्तर दीजिए :—
 - (i) समोच्च रेखा
 - (ii) RAW
 - (iii) रिंग आरेख
 - (iv) एकाधिक बार ग्राफ़।
 - (v) अंतराल/अनुपात पैमाना
 - (vi) नाममात्र वर्ग।

यूनिट—I

2. बिंदु चिह्न क्या हैं ? इसके उपयोग, गुण और दोषों पर चर्चा करें।
3. औद्योगिक डेटा और जलवायु डेटा पर चर्चा करें।

यूनिट—II

4. निम्नलिखित डेटा को दर्शाने के लिए किस कार्टोग्राफिक प्रतीक का उपयोग किया जाएगा ? अपनी पसंद का औचित्य सिद्ध करें।

(a) भारत की मिट्टी के प्रमुख प्रकार

(b) जनगणना वर्ष 2001 से 2011 तक भारत की लिंगानुसार जनसंख्या।

5. निम्नलिखित डेटा का उपयोग करके उपयुक्त आरेख बनाएं :

Sr. No.	Land Utilisation	Area in Million Hectares
1.	Forests	70.01
2.	Not available for cultivation	43.74
3.	Other uncultivated land excluding fallow land	25.98
4.	Current fallow land	14.49
5.	Fallow land other than fallows	11.31
6.	Net Area Sown	140.71

यूनिट—III

6. इन पर एक नोट लिखें :

(i) एर्गोग्राफ

(ii) क्लाइमोग्राफ

7. संयुक्त रेखा एवं दंड आलेख क्या है ? इनके उपयोग, गुण और अवगुणों पर चर्चा करें।

8. ਕੋਰੋਪਲੇਥ ਮਾਨਚਿਤਰ ਕਧਾ ਹੈ ? ਇਸਕੇ ਉਪਯੋਗ, ਗੁਣ ਔਰ ਅਵਗੁਣਾਂ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਕੋ ਦਰਸ਼ਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ ਕਿਸ ਕਾਰਟੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਤਕਨੀਕ ਕਾ ਉਪਯੋਗ ਕਿਆ ਜਾਤਾ ਹੈ ? ਅਪਨੀ ਪਸੰਦ ਕਾ ਔਚਿਤ੍ਯ ਸਿਫ਼ ਕਰੋ।
 - (i) ਭਾਰਤ ਕੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ
 - (ii) ਸਥਾਨ 'X' ਸੇ ਚਲਨੇਵਾਲੀ ਬਸਾਂ ਕੀ ਆਵ੍ਰਤਿ, ਦਿਸ਼ਾ ਔਰ ਦੂਰੀ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਉਚਿਤ ਮਾਨ-ਚਿਤਰਾਂ/ਚਿਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਕਰੇਡਿਟ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੰਗੀਨ ਪੈਨ/ਪੈਂਸਿਲ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਲਗਭਗ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਰੋ :

- (i) ਕੰਟੋਰ
- (ii) RAW
- (iii) ਰਿੰਗ ਡਾਇਗ੍ਰਾਮ
- (iv) ਮਲਟੀਪਲ ਬਾਰ ਗ੍ਰਾਫ਼
- (v) ਅੰਤਰਾਲ/ਅਨੁਪਾਤ ਸਕੇਲ
- (vi) ਨਾਮਾਤਰ ਕਲਾਸ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਬਿੰਦੂ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੀ ਹਨ ? ਇਸਦੇ ਉਪਯੋਗਾਂ, ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਉਦਯੋਗਿਕ ਡੇਟਾ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਡੇਟਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਕਾਰਟੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ? ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਓ :
- (a) ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ
- (b) ਜਨਗਣਨਾ ਸਾਲ 2001 ਤੋਂ 2011 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਆਬਾਦੀ।
5. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਡੇਟਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਢੁਕਵਾਂ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਓ :

Sr. No.	Land Utilisation	Area in Million Hectares
1.	Forests	70.01
2.	Not available for cultivation	43.74
3.	Other uncultivated land excluding fallow land	25.98
4.	Current fallow land	14.49
5.	Fallow land other than fallows	11.31
6.	Net Area Sown	140.71

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- (i) ਅਰਗੋਗ੍ਰਾਫ
- (ii) ਕਲਾਈਮੋਗ੍ਰਾਫ।
7. ਸੰਯੁਕਤ ਲਾਈਨ ਅਤੇ ਬਾਰ ਗ੍ਰਾਫ ਕੀ ਹੈ ? ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਗੁਣ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਚੋਰੋਪਲੇਥ ਨਕਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਉਪਯੋਗਾਂ, ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਕਾਰਟੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ? ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਓ :
- (i) ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ
 - (ii) ਸਥਾਨ 'X' ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ, ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੂਰੀ।